

Maa- ja metsätalousministeriö

Viite: Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö 19.12.2007 (3428/01/2007)

Asia **Luonnonvarainneuvoston lausunto muistioon (MMM, 20.12.2007) sekä ehdotuksiin valtioneuvoston asetuksesta lohenkalastuksen rajoituksista Pohjanlahdella ja Simojoessa sekä valtioneuvoston asetuksesta kalastusasetuksen (1116/1982) muuttamisesta**

Lausunnon valmistelu

Luonnonvarainneuvosto on hyväksynyt lausunnon kokouksessaan 12.2.2008 luonnonvara- ja maaseutujaostossa tapahtuneen valmistelun pohjalta. Luonnonvarainneuvostossa on ollut kuulavana asiantuntijana kalatalousylitarkastaja Orian Bondestam maa- ja metsätalousministeriöstä.

Tausta

Ehdotuksen tavoitteena on kokonaisratkaisun aikaansaaminen lohenkalastuksen järjestelyissä siten, että hallitusohjelman tavoitteet toteutuvat ja luonnonlohikantojen monimuotoisuus ja säilyminen turvataan. Hallitusohjelman mukaisesti lohenkalastuksen rajoituksista annettu valtioneuvoston asetus (258/1996) uudistetaan tavoitteena sekä turvata luonnonlohen nousu kutuukiin ja poikastuotannon mahdollisimman korkea taso että ammattikalastuksen toimintaedellytykset. Lohenkalastus jatkuisi kestävän kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisesti. Lausunnossa pyydettiin erityisesti ottamaan kantaa ehdotusten muodostamaan kokonaisuuteen.

Luonnonvarainneuvoston lausunto

Luonnonvarainneuvosto puoltaa nyt valmisteilla olevien asetusten muuttamista siten, että aikaansaadaan hallitusohjelman tavoitteet toteuttava ja luonnonlohikantojen monimuotoisuuden säilymisen turvaava kokonaisratkaisu. Jäljellä olevien vaeltavien luonnonlohikantojen vahvistaminen on ensiarvoisen tärkeää.

Luonnonvarainneuvosto pitää tärkeänä asetusten ajantasaistamista vastaamaan kansallisen lainsäädännön ja EU:n yhteisen kalastuspolitiikan vaatimuksia, joista keskeisimpiä ovat ajoverkkokalastuksen kieltämien ja lohenkalastusaikojen rajoittaminen avomerellä. Rajoitukset isorysäpyynnin alkamisajankohdan porrastamiseen ovat perusteltuja, sillä toimet kudulle palaavien luonnonlohien suojelemiseksi ovat tarpeen. Luonnonvarainneuvosto katsoo, että on syytä rauhasa odottaa, mikä ajoverkkokiellon todellinen merkitys lohikannoille on, ennen kuin lähdetään tekemään johtopäätöksiä jatkotoimenpiteistä. On mahdollista, että kehitetään uusia entistä

tehokkaampia pyyntimuotoja. On syytä myös seurata, kuinka avomerikalastuksen valvonta erityisesti Itämeren osalta onnistuu.

Luonnonvarainneuvosto painottaa, että säädettävien kalastusrajoitusten perusteena on oltava Itämeren lohikannan realistinen tilannearvio. Tällöin on huomattava kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) tekemä analyysi Itämeren lohen tilasta: ”Lohen viime vuosien alhaisen eloonjäännin ja tehokkaan kalastuksen takia kutupopulaatiot ovat pieniä. Vaikka arviot eloonjäämisestä ovat epävarmoja, ICES suosittelee varovaisuusperiaatteen noudattamista ja tuntuvaa lohisaaliiden ja kalastuksen vähentämistä nykytasoon verrattuna.”

Päätöksen teon pohjaksi tulee hankkia riidatonta tutkimustietoa luonnonlohikannan todellisesta tilasta. Tiedon saamiseen asti luonnonlohisaaliita ja loheen kohdistuvaa pyyntiponnistusta tulee vähentää. Vakavan huolen puolesta puhuu myös se, että vaelluspoikasten eloonjääminen on romahtanut vuodesta 1987 vuoteen 2005. Villilohen poikasten eloonjäänti on laskenut 30 %:sta 1-6 %:iin ja viljeltyjen poikasten eloonjäänti on lähes nolla (ICES). Romahduksen syytä ei varmuudella tunneta, mutta meressä tapahtuneita ympäristömuutoksia vahvasti epäillään. Lohen merikuolleisuuden tarkempi selvittäminen on kiireellisesti hoidettava asia.

Vuosina 1996–1997 toteutettiin merkittävä kevätpyyntin rajoitus, joka osoittautui pohjoisen lohijokien kannalta menestykselliseksi toimenpiteeksi. Jokiin nousi runsaasti kutukalaa ja lohikanta elpyi. Tämä kokemus antaa pohjaa sille, että lohen keväällä tapahtuvaa merikalastusta rajoittamalla on mahdollista vahvistaa lohikantaa. Niille ammatikseen merikalastusta harjoittaville, joille kevätolohenpyynnillä on taloudellista merkitystä, on korvattava kevätpyyntin rajoittamisesta aiheutuvat tappiot täysimääräisenä esim. EU:n kalatalousrahastosta. Merellä tapahtuvan lohen kalastuksen rajoituksista on neuvoteltava naapurivaltion Ruotsin kanssa ja pyrittävä saamaan kalastussäännöt samanlaisiksi molemmin puolin merta.

Luonnonvarainneuvosto puoltaa ehdotetun lohilaskurin asentamista Torniojokeen ja tarvittaessa myös Simojoelle. Pohjoisten jokien luonnonlohikannan suojelun ja kalastuksen järjestelyjen kannalta on selvitettävä istutettujen lohenpoikasten eloonjääminen ja eväleikkausmahdollisuuden toimivuus Suomessa. Menetelmä on käytössä mm. Kanadassa ja USA:n länsirannikolla ja on siellä osoittautunut toimivaksi ratkaisuksi. Ainoastaan eväleikatut lohet on lupa ottaa, leikkaamattomat on vapautettava. Täten on mahdollista saada yksiselitteinen peruste lohen merikalastukselle.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuskertomuksessaan 155/2007 katsonut, että lohen hyödyntäminen nykyistä enemmän osana matkailuelinkeinoa olisi yhteiskuntataloudellisesti perusteltua. Kotimaisen kalan alkutuotannon varmistamiseksi tulisi kuitenkin samalla turvata ammattikalastuksen toimintaedellytykset. Tämä voitaisiin toteuttaa tekemällä lohenkalastuksesta kokonaan luvanvaraista. Luvanvaraisuus vähentäisi rannikon sivutoimista lohenkalastusta ja mahdollistaisi rajallisten lohiresurssien tarkoituksenmukaisen jaon ammatti- ja virkistyskalastajille. Luonnonvarainneuvosto katsoo tarkastusviraston kannanottoon pohjautuen, että on perusteltua siirtää lohenkalastuksen painopistettä mereltä jokikalastukseen. Rannikkokalastajille aiheutuvat taloudelliset menetykset tulee korvata täysimääräisesti.

Kalastusmatkailuun perustuvassa elinkeinotoiminnassa on kasvupotentiaalia ja sen toimintaedellytysten kehittämiseen tulee panostaa. Matkailukalastuksen kehittämiseksi on varoja elinkeinokalatalouden toimintaohjelmassa. Kehittämistyössä on varottava ammattikalastuksen ja kalastusmatkailun vastakkainasettelua. Luonnonvarainneuvosto pitää tärkeänä molempien kehittämistä hallitusohjelman linjausten mukaisesti.

Kalastusasetuksen muutokset, jotka eivät koske lohen kalastusta voisi olla perusteltua käsitellä hallitusohjelmaan sisältyvän kalastuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Mikäli muutokset nyt kuitenkin tehdään, luonnonvarainneuvosto pitää 19§:n meritaimenen alamitan nostamista 50 senttimetriin perusteltuna. 13§:ään esitetyn lisäyksen osalta on kyseenalaista voidaanko aluksilla olevista verkoista sanoa käytetäänkö niitä ajoverkkoina vai ankkuroituina pintaverkkoina.

Asetuksessa lohenkalastuksen rajoituksista Pohjanlahdella ja Simojoessa tulee turvata muun kuin lohen kalastuksen mahdollisuus. Erityisesti siian kalastuksella on rannikkokalastajille merkittävää taloudellista merkitystä, jota ei saa uusilla määräyksillä vaarantaa.

Ehdotusten muodostama kokonaisuus on varsin kattava ja kaikkia kalastajaryhmiä huomioiva. Erityinen ja paheneva ongelma varsinkin merialueiden ammattikalastukselle on merihylkeiden runsastuminen ja hylkeiden aiheuttamat saalis- ja pyydysvahingot. Hyljeongelma kuitataan muistiossa lyhyellä yhden kappaleen osiolla. Hylkeiden aiheuttamat vaikeudet heijastuvat myös lohitilanteeseen ja ongelman ratkaisu vaatii määrätietoista ja monipuolista tutkimusta sekä työtä vahinkojen saattamiseksi kohtuulliselle tasolle.

Luonnonvarainneuvosto pitää tärkeänä, että lainsäädännöllisillä muutoksilla palautetaan luonnonlohivarojen hyödyntäminen nykyistä 5 % saalisosuutta enemmän jokivarsille rannikkokalastuksen toimintaedellytyksiä unohtamatta, kuten hallitusohjelmaan on kirjoitettu. Kalastuslain kokonaisuudistus tulee olemaan keskeinen kokonaisuus, jolla voidaan ratkaista sekä vaelluska-loihin että ammattikalastuksen toimintaedellytyksiin liittyviä ongelmakehtia. Uudistusten yhteydessä on tarpeen pitää kiinteää yhteyttä naapurimaan Ruotsin kanssa. Lisäksi Ahvenanmaan lohipolitiikkaa on tarpeen seurata ja pyrkiä vaikuttamaan tutkimustiedon avulla kestävän kalastuksen edistymiseen.

Luonnonvarainneuvosto edellyttää, että sille saatetaan aikanaan tiedoksi, miten vaelluslohikannan kestävää käyttöä on saatu edistetyksi naapurimaiden osalta.

Varapuheenjohtaja

Sanna Perkiö

Pääsihteeri

Veikko Marttila

TIEDOKSI:

Rannikon työvoima- ja elinkeinokeskusten kalatalousyksiköt
Kalatalouden Keskusliitto
Suomen Ammattikalastajaliitto
Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Maaseudun Tulevaisuus
Lapin liitto